

SPOLOČENSKOSŤ – HODNOTY - SLOBODA

ARISTOTELES: „Kto nie je schopný žiť v spoločnosti, alebo ju nepotrebuje ... ten je ... divoké zviera, alebo boh“ – písal v Politike.

SOCIÁLNE V ČLOVEKU = TO JE SYSTÉM MATERIÁLNYCH A DUCHOVNÝCH FAKTOROV SOCIÁLNEHO PÔVODU A JEDNOTA MEDZIĽUDSKÝCH KOMUNIKATÍVNYCH A PSYCHOEMOCIONÁLNYCH FAKTOROV, KTORÉ OVPLYVŇUJÚ JEHO ŽIVOT.

SPOLOČNOSŤ - NIE MECHANICKÝ SÚHRN ĽUDÍ, ALE ZLOŽITÝ SYSTÉM SPOLOČENSKÝCH VZŤAHOV, DO KTORÝCH VSTUPUJÚ ĽUDIA V PROCESE SVOJEJ ČINNOSTI.

HISTÓRIA STANOVOVANIA ČLOVEKA JE ZÁROVEŇ HISTÓRIOU HĽADANIA OPTIMÁLNYCH FORIEM SPOLUNAŽÍVANIA S INÝMI ĽUĎMI, KDE V TOMTO HĽADANÍ ROZHODUJÚCU ÚLOHU ZAČALI ZOHRÁVAŤ KULTÚRNE (NIE BIOLOGICKÉ) FORMY ADAPTÁCIE.

TU zopakovať: chápanie spoločnosti u Platóna
Chápanie spoločnosti u Aristotela
Chápanie spoločnosti u Akvinského
Teória spoločenskej zmluvy: podstata a rozdiel u jej hlavných predstaviteľoch : T.Hobbes, J.Locke, J.J.Rousseau, I.Kant
Chápanie spoločnosti u K.Marxa

CHARAKTERISTICKÝM ZNAKOM BYTIA ČLOVEKA JE VZÁJOMNÁ KOOPERÁCIA.

(Na tomto fakte nemenia nič ani také fenomény, akými sú vojny, rasizmus, utláčanie a vykorisťovanie iných národov, ... Antropológovia, etnológovia, psychológovia zastávajú názor, že ľudia majú oveľa viac spoločných čŕt ako odlišných. Psychické schopností ľudí sú v podstate rovnaké a každý ľudský jedinec je prístupný vzájomnému porozumeniu a spolupráci!)

Dôležité je zistenie evolučných psychológov a sociobiológov:

sociálna inteligencia je vlastná nielen ľuďom, ale aj mnohým primátom! ☹ !

(odporúčam pozrieť: *Zla je schopný len človek*, říká britská primatoložka, etoložka a antropoložka Jane Goodallová. Link: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-salon-zla-je-schopen-jen-clovek-rika-britska-primatolozka-etolozka-a-antropolozka-jane-goodallova-40046748>

Válku v genech nemáme, říká americký primatolog a antropolog Augustín Fuentes. Link: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-salon-vaiku-v-genech-nemame-rika-americky-primatolog-a-antropolog-augustin-fuentes-40034804>

Jan Zrzavý o dnešním mimořádně mírumilovném světě: Zrovna se vyplácí být hodný. Link: <https://www.novinky.cz/clanek/kultura-salon-jan-zrzavy-o-dnesnim-mimoradne-mirumilovnem-svete-zrovna-se-vyplaci-byt-hodny-40044679>

KOOPERÁCIA = JE EXISTENČNOU OTÁZKOU ČLOVEKA I ĽUDSKEJ SPOLOČNOSTI V CELOM PROCESE ANTROPOSOCIOGENÉZY!

KOOPERÁCIA PREDPOKLADÁ EXISTENCIU:

- VEDOMIE SEBA A OKOLIA;
- SOCIÁLNEJ EMPATIE;
- NORIEM A HODNÔT

PROBLEMATIKA EXISTENCIE ČLOVEKA BOLA V CENTRE POZORNOSTI MNOHÝCH MYSLITEĽOV A FILOZOFICKÝCH PRÚDOV: (zopakovať z dejín filozofie!)

- **SENECA**: Je celý život otroctvo?
- **SPINÓZA**: Poznanie je cestou dosiahnutia **slobody**. Nevyhnutnosť vôbec nevylučuje slobodu, ale práve naopak, predpokladá ju!
- **KANT**: kategorický imperatív
- **K.MARX** – koncepcia slobody a odcudzenia
- **EXISTENCIALISTI**: základné kategórie: vina, zodpovednosť, voľba, sloboda

- **SLOBODA = PRÁVO NA ZOPOVEDNOSŤ**

TU zopakovať: antické chápanie slobody
Stredoveké chápanie slobody
Novoveké chápanie slobody : Spinoza, J.J.Rousseau, I.Kant, K.Marx
Existencializmus a jeho hlavní predstavitelia – ich príspevok k chápaniu slobody

SLOBODNÁ VÔĽA: SCHOPNOSŤ ROZHODOVAŤ SA SO ZNALOSŤOU VECI!
PRETO ZÁKLADNÝMI KATEGÓRIAMI SA STÁVAJÚ OSOBNOSTNÉ KVALITY:

SLOBODA - **SVEDOMIE**

VOĽBA - **VÔĽA,**

ZODPOVEDNOSŤ - **HODNOTY**

VEDOMIE

SEBAVEDOMIE

KRAJNOSTI:

FATALIZMUS – ČLOVEK SA VZDAL SLOBODY A ZÁROVEŇ ZODPOVEDNOSTI ZA SEBA

VOLUNTARIZMUS: JEDNOZNAČNÉ PRESADZOVANIE SVOJEJ VÔLE BEZ SOCIÁLNEJ EMPATIE

HODNOTY DÁVAJÚ ČINNOSTI ČLOVEKA URČITÝ ZMYSEL! AKO TAKÉ VŠAK ZÁVISIA OD ČLOVEKA a SPOLOČNOSTI. POČAS SVOJEJ EXISTENCIE ČLOVEK PREKONAL RÔZNE HODNOTOVÉ SYSTÉMY. V rôznych civilizačných okruhoch evolucionizovali odlišné hodnotové systémy.

?? AKÉ HODNOTY BY MALI LEŽAŤ V ZÁKLADE MEDZIĽUDSKÝCH VZŤAHOV ??

(je možné uvažovať o hodnotovom univerzalizme v podmienkach multikultúrneho sveta?)

AKÝ PRÍSTUP ZVOĽIŤ K HODNOTÁM???

Ako krajné prístupy V ÚVAHÁCH O HODNOTÁCH : UTILITARISTICKÝ A KANTIANSKY (pozor NIE kantovský!).

UTILITARISTICKÝ - PRESADZUJE POZÍCIU, ŽE SPRÁVNOSŤ KAŽDÉHO KONANIA A KAŽDÉHO SPRÁVANIA ZÁVISÍ PREDOVŠETKÝM OD TOHO, ČI PRINÁŠAJÚ PRE ĽUDSTVO POZITÍVNEJŠIE DÔSLEDKY AKO PRÍPADNÉ

ALTERNATÍVNE PRÍSTUPY. TENTO PRÍSTUP PREDPOKLADÁ **NEDOGMATICKÝ** PRÍSTUP K ETICKÝM HODNOTÁM, NORMÁM A PRINCÍPOM, **NO** TAJÍ NEBEZPEČENSTVO SKLZNUTIA NA POZÍCIE UTILITARIZMU, VOLUNTARIZMU A HODNOTOVÉHO RELATIVIZMU.

KANTIÁNSKY VÝCHODISKO - ZDÔRAZŇUJE POTREBU **SÚLADU KONANIA S ETICKÝMI PRAVIDLAMI, KTORÝCH AUTORITA JE URČOVANÁ ROZUMOM.** HLAVNÝM PRE MORÁLKU A HODNOTY JE, **ABY SKUTKY ZODPOVEDALI POVINNOSTI NEZÁVISLE OD TOHO, ČI BUDÚ DÔSLEDKY SPRÁVANIA AKO CELKU PROSPEŠNÉ ALEBO NIE.** SNAHOU JE OPIERAŤ SA PRI POSUDZOVANÍ KONKRÉTNÝCH (AJ HYPOTETICKÝCH) SITUÁCIÍ O **HOTOVÝ A NEMENNÝ** (V URČITOM ZMYSLE NADČASOVÝ) **SYSTÉM HODNÔT A NORIEM** A KAŽDÝ NESÚLAD SANKCIONOVAŤ. ZISTENÝ NESÚLAD = DOSTATOČNÝ DÔVOD PRE DOGMATICKÉ OBMEDZENIE SLOBODY KONANIA (VRÁTANE VEDECKÉHO BÁDANIA)

ŽELATEĽNÉ VYVÁŽIŤ OBE VÝCHODISKÁ, T.J. ZADEFINOVAŤ VŠEOBECNÉ PRINCÍPY (NA ZÁKLADE ZHODNOTENIA DOTERAJŠEJ HISTORICKEJ SKÚSENOSTI ĽUDSTVA), KTORÉ BY REFLEKTOVALI AJ VZDIALENEJŠIE CIVILIZAČNÉ HORIZONTY A ZÁROVEŇ VYTVORIŤ RÁMEC PRE ĎALŠIU KULTÚRNU EVOLÚCIU ĽUDSTVA, VRÁTANE INOVÁCIE A PRÍPADNEJ REKONŠTRUKCIE UŽ PREKONANÝCH PRVKOV HODNOTOVÝCH SYSTÉMOV.

DO SYSTÉMU „APRIÓRNE“ DANÉHO BY SA MALI PREMIETNUŤ

- VŠEOBECNÉ PRÁVA A SLOBODY,
- ZÁSADY TRVALO UDRŽATEĽNÉHO ŽIVOTA,
- PRINCÍPY TOLERANCIE A INTERKULTURALITY
- PRINCÍPY HUMANIZMU

(UVEDENÉ PRINCÍPY BY NÁSLEDNE MALI BYŤ ROZPRACOVANÉ DO JEDNOTLIVÝCH OBLASTÍ AKTIVÍT ČLOVEKA, PREDOVŠETKÝM DO OBLASTI VEDY A VÝSKUMU. PRÁVE TÁTO OBLASŤ V SÚVISLOSTI S NOVÝMI TECHNOLOGIAMI A POSTUPMI AKTUALIZUJE POTREBU IDEÁLOV A NORIEM VEDECKÉHO POZNANIA ASPOŇ V PODOBE ZDRŽANLIVOSTI VO VEDECKOM BÁDANÍ AK CHÝBAJÚ MECHANIZMY OCHRANY PRED ZNEUŽITÍM)
NEZASTUPITEĽNÚ ÚLOHU ZOHRÁVA VÝCHOVA A VZDELÁVANIE!!!